

Tőkés Lóránt erdőszentgyörgyi ebtenyésztő az ősi magyar fajta megőrzésére buzdít

Erdélyi kopó, a szerethető kutyafajta

FOTÓK: HAÁZ VINCE

Árpád-kori kutyafajtánk, az erdélyi kopó ma már megőrzésre váró nemzeti kincs. A magyar Országgyűlés által védett őshonos háziállatnak nyilvánított ebfajta tenyésztője, Tőkés Lóránt beszélt lapunknak a könnyen megkedvelhető állatról.

A Székesfehérvári Kódex már 1237-ben ír a kopókról, amelyek kitűnő hajtókként a vadászatokon napokig elkísérik gazdáikat. Egy 1859-ből fennmaradt nyárádszentgyörgyi monda szerint Zeyk Zoltán dandárvezér hűségéért Mátyás királytól nem pénzt és földet, hanem egy pár kopót kért a király budai vadászkutyaiból. Napjainkra ezt az erdélyi tájba beillő kutyafajtát kevesen ismerik, még kevesebben tartják.

Az országban feltűnő magyar tenyésztő foglalkozik népszerűsítésükkel, egyik közülük Tőkés Lóránt. Úgy véli, aki az erdélyi kopót megismeri, az meg is szereti.

Erdőszentgyörgyön nemrég szervezték meg a harmadik erdélyi kopószemlét, ahol az érdeklődők jobban megismerhették ezt a kevésbé népszerű, hosszú évek óta veszélyeztetett kutyafajtát, amely valamikor szorosabban hozzátartozott az erdélyi emberhez, s nagy becsben tartották nemesi udvarokban. Az erdőszentgyörgyi szemle egyik kezdeményezője és alapembere Tőkés Lóránt csókfalvi-erdőszentgyörgyi unitárius lelkész, aki 2006 óta maga is erdélyi kopótenyésztő.

Eb és gazdája. Tőkés Lóránt szerint aki megismeri az erdélyi kopót, az meg is szereti

miután fél éve már nálam volt. Éjszakánként szabadon engedtem, egyik éjjel visszament volt gazdájához és elkapott egy bányát. Közben megszerettem a kutyát, és egyre többet olvastam, hogy megismerjem az erdélyi kopókat” – meséli Tőkés Lóránt.

Kutyaszépségversenyek

Ha valaki többet szeretne megtudni e fajtáról, nincs nehéz dolga, hiszen már a legrégebbi krónikákban is feljegyzik, hogy a kopók a nagyurakat elkísérték a hajtóvadászatokon, sokszor jobban becsülték őket, mint a jobbágyokat. Szilaj és ügyes vadászkutyák voltak, amelyek akár egy hétig is űzték a vadat és segítették a vadászokat. A feljegyzések szerint I. Apafi

játszottak: átformálták, saját elképzelésükre alakítottak bizonyos kutyafajtákat. Elég, ha megnézzük, hogy 30–40 évvel ezelőtt hogyan néztek ki a németjuhász kutyák, hogyan álltak, jártak, és megnézzük mai alakjukat: hátvonaluk már nem egyenes, és úgy járnak, mint ha hátsó lábaik meg lennének rogyva. Holott arra lenne szükség, hogy a kutyatenyésztők megőrizték a fajta hagyományos külső és belső jellemzőit, ne akarják a kutyaszépségversenyek trendjéhez igazítani házi kedvenceiket” – magyarázza az erdőszentgyörgyi tenyésztő. Úgy véli, a nemzetközi és kisebb helyi kutyaversenyek ma már nem arról szólnak, hogy a kutyatenyésztők megosszák tapasztalataikat s bemutassák fajtáikat, hanem szépségversennyé alakultak át, ahol csak a kutyák tartását, járását, külső tulajdonságait figyelik és értékelik.

Az eb képességei is fontosak

„Többször elmondtam – mert ez annyira jellemző a versenyekre, ahol tenyésztőként és fajtatiszta kutya tulajdonosként szoktam időnként részt venni –, hogy az erdélyi kopómat egyszer malajziai bírónak kellett értékelnie. Bevallása szerint soha nem látott erdélyi kopót. Könyvekből tudta, mit kell ellenőriznie és pontoznia: tartást, fogakat, szőrzetet stb. Miután mindezeket felírta a lapra, szelfit készített az addig nem látott kutyával. Ez is bizonyítja, hogy e versenyeken a küllemi jellemzőkön túl nem cél felmérni, hogy a kutya mennyire tudja azt a feladatot ellátni, amire használják. Nem az a cél, hogy megnézzék, a kopó képes-e kopóként viselkedni” – foglalja össze a versenyekkel kapcsolatos fenntartásait az ebtenyésztő lelkész. Vannak olyan találkozók is, ahol a vadászok felméri-

a kopók vadászati alkalmasságát, ügyességét: fél-e a puskalövéstől, tudja-e űzni a vadat, hallgat-e gazdájára. De ezeket a versenyeket nem ismerik el szakmai körökben, ezek nem hivatalos, pontszerző és bizonyítvánnyal járó vizsgák.

Az erdőszentgyörgyi erdélyi kopószemle e kétféle megméretetés között helyezkedett el, ahol inkább vadászok jelentek meg kutyáikkal, az érdeklődők pedig megismerhették a kutyafajtát, és szakértőktől mindent megtudhattak, ami a kopókkal kapcsolatban fontos.

Nemzeti jellegzetességek

Tőkés Lóránt 2006-ban döntötte el, hogy Besztercéről vásárol egy fajtatiszta, törzskönyvvel rendelkező szukát és tenyésztetni fogja a kihalófélben levő, veszélyeztetett erdélyi kopót. Mint elmondja, azért veszélyeztetett, mert nincs túl sok belőle és félt, hogy ha kicsi az állomány, akkor nem fog fennmaradni elegendő életerős, fajtatiszta egyed. Romániában nincs pontos kimutató arról, hogy hány fajtatiszta erdélyi kopót tartanak.

„A világ egyik legnépszerűbb kutyafajtája a labrador, amivel semmi gondom nincs, csak az, hogy nálunk nem őshonos. Ha megnézzük, melyik nemzet milyen fajtákat tenyésztett ki, akkor láthatjuk, hogy a kutyák nagymértékben hasonlítanak gazdáikhoz belső tulajdonságokban és jellemvonásokban egyaránt. Őseink közül sokan vadásztak, s az erdélyi kopók éppen ezért a szabadságot kedvelik. Azt, hogy nagyokat futhassanak erdőn, mezőkön, űzzék a nyulat, vad-disznót és igazi társai legyenek a természetkedvelő embernek. Számomra az erdélyi kopó tenyésztése több mint hobbi, egy feladat” – magyarázza tenyésztői ars poeticáját Tőkés Lóránt.

Szabadságra született ebek

Ha mi, erdélyi magyarok nem őrizzük meg ezt az őseink által kedvelt, az erdélyiekhez és a kultúránkhoz tartozó kutyafajtát, akkor helyettünk ki teszi meg? Tőkés Lóránt jó hírként említi, hogy 2004-ben a Magyar Országgyűlés nemzeti kincsnek, védett őshonos háziállatnak nyilvánította az erdélyi kopót.

Vendéglátóm ezt az ebfajtát elsősorban vadászoknak és olyanoknak ajánlja, akik sokat kirándulnak, akiknek van türelmük kivárni, hogy az erdőbe beszabadult kopó visszatérjen. Akik vállalni tudják, hogy nem megkötve, hanem szabadon vagy kennelbe tartják a kutyát, s nem várnak el olyasmint tőle, ami rá nem jellemző. Meg lehet tanítani alapvető parancsokra, nagyon ragaszkodik gazdájához, de nem kimondottan szófogadó fajta, hiszen évszázadokon keresztül nem azt várták el tőle, hogy porázon sétáljon a gazda mellett, hanem azt, hogy vad-disznót, medvét űzzön, s gazdájának jelezze, hol a vad.

A lelkész két felnőtt szukája kennelbe zárva fogadott minket, érkezésünk különösebben nem zavarta őket, inkább érdeklődve figyeltek. Lóránt harmadik kutyája még kölyök, és Garas névre hallgat. Játszozva ugrált körbe, s jól tűrte, hogy poráz kerüljön a nyakára. Rövid ideg még pózolt is a kedvünkért, hogy bizonyítsa: már egészen fiatalon tudja, hogy illik megállni, beállni, s ha majd szépségversenyre „kényszerül”, ott is megállja helyét. De legjobban azt várja – mint felnőtt társai is –, hogy beugorhasson a gazda kocsijának csomagtartójába, és erdőn, mezőn kedvére csatangolhasson, szagot fogjon, és vadat űzzön.

SIMON VIRÁG

Garas, a kölyök szeret ugrádozni, futkorászni

Öt évvel korábban haranglábi gondnokától kapott ajándékként egy fajtatiszta felnőtt erdélyi kopót. Mint utólag kiderült, volt tulajdonosa azért ajándékozta el, mert rákapott a báránnyásra: ha tehette, megfogott és meg is evett egy-egy bárányt. „Ezt persze csak akkor tudtam meg,

Mihály fejedelemnek 83 kopója volt, és öt-hat napos hajtóvadászatokon vett részt velük. Tőkés Lóránt szerint ma is szilajsgáért, kitartásáért s a vadászatokon tapasztalt segítségéért szerethető leginkább.

„Az utóbbi évtizedekben a kutyatenyésztők sokszor Istent